

Trident.

mendationem facit facium Concilium Tridentinum, jubet enim scilicet. 4. Ut haec ipsa verba & vulgata editio, quam emendatissime imprimatur. Et breviter dicit, quod Concilium id tantum intendere videtur, ut nullus propria auctoritate aliquid quantumvis minimum au- deat contra vulgaram admittere, vel ponere.

545. Bannez.

Sed in re tam gravi (verbis Sapientissimi Mag. B.ñez dicam 1. part. quest. 1. art. 8. dub. 3. conclus. 6. dubium hoc versans, sic concludit) expectanda est Ecclesie Catholica censura, unde neque audeo neque debeo Ecclesie iudicium me sententia praevire. Scio sane, si ab Ecclesia inter- rogaretur, quid viva voce responderem, inter- rum tamen pio & iusto silentio me contineo. Ita Bañez, & ego, & insuper addo, quod omnia libentissime subijcio iudicio sanctae Ro- manae Ecclesiae.

QUAESTIO XII.

An expediens, & licita sit Bibliorum translatio in quacunque lingua vulgari, & materna?

SUMMARIUM.

- 546 Refertur sententia Haereticorum, Catholica, & vera sententia tres habet partes. 548 Prima pars, non est intrinsece malum Biblia in lingua vulgari transferri, & n. 549. 550 Nullo modo convenit ut Biblia sit in lingua vulgari. 551 Merito Ecclesia prohibet talem Bibliam in lingua vulgari. 552 Probatur etiam haec pars ex multis incon- venientibus, & n. 553. 554 Merito Ecclesia talem Bibliam in lingua vulgari prohibet. 555 Missa non potest dici in lingua vulgari. 556 Proponuntur, & solvuntur haereticorum fundamenta, usque ad num. 565.

546. Calvius, Lutherus.

Calvinus, Brentius, Lutherus, & alij hujus farinae nostri temporis haeretici constanter asseverant sacras Scripturas in omnium Christianorum linguas transferendas, ut ab omnibus legi valeant, nullisque etiam imperitus ab hac lectione removeatur, & omnes ad eas legendas excitant, & pueros in scho- la per sacram Bibliam in materna lingua conversam legere docent. Argumenta postea ponam.

Catholica, & vera doctrina.

547.

Dicendum est Scripturas sacras in propria, ex vernacula lingua habere ac legere, non est intrinsece malum, tamen nullo modo convenit, ac expedit; & ideo merito ab Ecclesia sancta est prohibitum. Ita Sixtus Senenf. lib. 4. Biblior. Marius Victorius Scholiaetes. D. Hieron. in Epist. ad Sophron. 134. Cassianus collat. 2. 3. & 4. Joannes de Lahay Prolog. in Bibl. Max. sect. 2. 1. cap. 1. §. dicimus ratione. Fr. Anron. à Matre Dei in Isaog. Scriptur. Pralud. 2. dub. 5. §. 2. num. 42. Conclusio tres habet partes.

Senenf. Marius, Cassian, Lahay.

Anton.

548.

Prima pars conclusionis probatur, quod

non sit intrinsece malum Scripturas sacras in propria, ac vernacula lingua habere, ac le- gere; quia nulla lege naturali hoc potest pro- bari prohibitum. Deinde in quibusdam locis, ac populis fuerunt aliquando Biblia in verna- cola, ac materna lingua; nam initio apud He- braeos, cum Hebraice adhuc omnes loqueren- tur, alia non dabatur Biblia, nisi tantum Hebraica, apud Graecos Graeca, apud Lati- nos Latina; sicque tali idiomate ipse Deus tradidit legem; & Ecclesia illa antiqua eam sic recepit, & approbavit.

Deinde Patres habentes sermonem ad populum laicum, maxime ipsum adhortabantur ad legendas sacras Scripturas. D. Chryostom. homil. 10. In Ioan. homil. 31. de Lazaro, & aliis locis. Origenes homil. 12. in Exod. homil. 9. in Leviticum. D. August. in Exposit. Psalm. 73. Consl. 2. ubi ait: Legere Scripturas, ideo vo- luit Deus, ut scriberentur, ut nos consolaremur. Similiter D. Hieronymus ad hanc lectio- nem feminas adhortatur, ut patet ex ejus epistola ad Paulam, & Eustochium; & etiam ex alia ejus epistola ad Celenciam. Ad hac etiam adhortatur D. Gregorius lib. 4. Dialog. cap. 14.

549.

Origen.

D. August.

D. Hieroni.

D. Gregor.

Secunda pars conclusionis, quod nullo modo convenit, ac expedit, quod sacrae Scri- pturae habeantur, ac legantur lingua vulgari. Hanc veritatem nobis docuit Christus Do- minus. Math. 7. n. 6. dicens: Nolite dare sanctum canibus, neque mittatis margaritas vestras ante porcos; ne forte concubet eas pedibus. id est, ut dixi juxta expositionem sanctorum Pa- trum, nem. 2. in Evang. cap. 18. q. 6. 7. & 8. Noli- lite dare doctrinam sacrae Scripturae, Evange- lij, ac fidei, quae continentur in ipsa scriptura tanquam margarita conclusa in conchis, no- lite, inquit, dare canibus, & porcis, hoc est ma- lignis, perveris, ut canibus, & etiam brutis, ac ignorantibus, ut porcis, quae sunt valde insi- pientia animalia. Secundò. Postquam Chri- stus explicavit parabolam de seminatore; in- terrogaverunt eum discipuli ejus, quid signifi- ficaret. Quibus ipse respondet: Vobis datum est nosse mysterium Regni Dei, ceteris autem in parabolis, ut videntes non videant, & audien- tes non intelligant. Luc. 8. num. 10. & audien- tes non intelligant. Luc. 8. num. 10. Vobis nem- pe discipulis meis, qui estis educati in mea doctrina, ac in illa instructi, datum est nosse my- sterium Regni Dei, sacram nempe scriptu- ram, explicat Abulens. & alij. Ceteris, nempe vulgaribus, ac communibus hominibus, seu ut habet D. Marc. cap. 4. Qui foris sunt, extra nem- pe Ecclesiam; in parabolis ac symbolis, ut viden- tes non videant, audientes non intelligant, tot & tanta mysteria, imò & ipsis Apostolis ait Christus D. Joan. 16. num. 12. Multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modò. Sed adveniente Spiritu sancto, ejus nempe lumi- ne agnosceatis; & pro magno beneficio Chri- stus Dominus suis discipulis aperuit sensum, ut intelligerent scripturas. Luc. 24. n. 45.

550.

Matth. 7.

Luc. 8.

Abulens.

Marc. 4.

Joan. 16.

Luc. 24.

551.

Probatur etiam haec pars nostrae conclu- sionis ratione, quia Biblia in lingua vulgari, ac materna non potest esse utilis, sed valde inutilis, & nociva, quia sic Biblia ex eo daretur in lingua vulgari, ut omnes eam intelli- gerent; At esto sit in lingua materna, nec po- pulus, nec homines communes, ac imperiti possunt

possunt intelligere Psalmos, Prophetas, Can- tica, & mysteria, quae in aliis libris continen- tur; nam etiam viri valde periti linguae Lati- nae, Graecae, ac Hebraicae, illa non intelligunt, nisi multo studio, diligentia, ac labore legant expositores, eorumque interpretationem dis- cutiant, & ruminent; quomodo ergo imperiti eam possent capere, ac penetrare, cum scri- ptura sit valde obscura juxta communem ex- positionem; de ea loquens Regius Vates ait: Tenebrosa aqua in nubibus aëris.

Bsalm. 17.

552.

D. Hilar.

Cassianus.

Sylvius.

Quòd verò talis Biblia in lingua materna esset valde inutilis & nociva, probatur, quia omnes errores, ac haerese nascuntur ex Bi- blia male intellecta, ut ostendit D. Hilarius in extremo libro de Symdis, & Cassianus Col- lat. 2. 3. & 4. & Sylvius lib. de Origine Bohe- morum, referunt innumeros errores ex scri- pturae imperitiã natos; maxime cum in po- pulo dentur multi homines imperiti, qui cum nihil sciant, omnia se scire arbitrantur, de quorum pestifera praesumptione multum con- queritur D. Hieronymus Epist. ad Paul. & cap. 11. in Daniel, ad finem, quid facerent ex hujusmodi sacrae scripturae lectione.

D. Hieron.

553.

Cant. 2.

Osee. 1.

Genes. 19.

Exod. 2.

2. Reg. 13.

Judith.

Dic mihi, si populus rudis audiat, & le- gat, lingua sua vulgari verba Cantic. 1. num. 1. Oculos meos osculo oris sui; lava ejus sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me. Et illud Osee 1. num. 2. Vade, & fac tibi filios fornicationum, & quod Lot dormivit cum filiabus suis, Genes. 19. num. 3. & quod Moyses vi- dens Aegyptium percutientem Hebraeos in- terfecit eum. Exod. 2. num. 11. & quod Amnon dormiens violaverit sororem suam Thamar 2. Reg. 13. n. 27. & quod Judith pomposo ornata, ac nimia pulchritudine composita exierit in Castra Holofernis cap. 10. & quod Sara, Lia, & Rachel dederint ancillas viris suis in Con- cubinas, & alia similia quae alto motivo com- memorantur in scriptura. Populus rudis, & insipiens haec non intelligens, vel excitaretur ad similia perpetranda, vel illa contemne- ret, & ideo quadringentis annis, & amplius post Christum nulla in lingua vulgari trans- latio visa est Bibliæ.

554.

Pius IV.

Clem. VIII.

Urban. VIII.

Expurgat.

Et ideo optime provisum est ab Ecclesia Catholica, quae est tertia pars conclusionis, quòd talis Biblia in lingua vulgari non per- mittatur, ut decrevit Pius IV. & confirmavit Clemens VII. & habetur Regula 4. quod in hac re standum est iudicio Episcopi, aut In- quisitoris, cum consilio Parochi, vel Con- fessoris, ut concedatur talis facultas. Has li- centias & facultates datas ab omnibus sum- mis Pontificibus retinendi, ac legendi hujus- modi libros revocavit Urbanus VIII. in sua Constitutione 116. Apostolatus officium; & tantum reservavit Romano Pontifici has li- centias concedere; & ita Expurgatorium Hispanum regula 5. editum anno 1664. pro- hibet hujusmodi Bibliam in lingua vulgari in hac verba: Como la experiencia aia enseñado, que de permitir la sacrada Biblia en lengua vul- gar se segue (per la temeridad, ignorancia, o ma- licia de los hombres) mas danno, que provecho se prohibe la Biblia, con todas sus partes impresas, y de mano, en la lengua vulgar, y assimismo los sum- marios, y compendios, aunque sean historiales de la misma Biblia. Et declarat insuper prædi-

ctum Expurgatorium, per linguas vulgares non esse Hebraeam, Graecam, Latinam, Chal- daicam, Syriacam, Aethiopicam, Perficam, & Arabicam intelligendam.

Sacrificium Missae.

Quòd non sit celebrandum lingua vulgari determinat, ac praecipit Concilium Tridentinum, sess. 22 cap. 8. de Sacrificio Missae; de quo latè Petrus Scoto lect. 15. de cavernon. Missae, Cardinalis Bellarm. tom. 1. lib. 1. de Verbo Dei, cap. 2. §. Propositio. Barthol. ab Angelis, Dialog. 5. de Missa, §. 461. Azor. Inslit. moral. part. 1. Bonac. lib. 8. cap. 26. questio 6 §. veram, Bonac. de Sa- Valle. cram. disp. 4. quest. ultim. punct. 9 n. 36. Valle de incantat. opusc. 1. sect. 2. cap. 6. num. 34.

555.

Trident.

Petr. Scoto.

Bellarm.

Barthol.

Azor.

Bonac.

Sa- Valle.

Ponuntur, ac solvuntur fundamenta Haereticorum.

Primò ex auctoritate D. Chryostomi, ac aliorum Patrum, qui, ut vidimus supra n. 649. adhortabantur ad lectionem sacrae scripturae; ergo videntur supponere sacram scripturam in propria lingua haberi. Confirmatur primò, quia sacri Evangelistae scriperunt tanquam in lingua vulgari ad quos scriperunt; D. Mat- thaeus scribens ad Hebraeos in Hebraeo, D. Marcus ad Latinos in Latino, D. Lucas, & Joannes ad Graecos in Graeco.

556.

D. Chry.

Evangel.

Ad argumentum respondetur, quòd verba Sanctorum Patrum accipienda sunt juxta eorum mentem, ac juxta occasionem, qua ad ea dicenda adducebantur, videbat D. Chryostomus homines suo tempore deditos esse ludis & spectaculis obscenis, sed sacros libros non legebant, sed contemnebant, ut eos ab his averteret, inde ad lectionem sacrorum li- brorum, eos exhorabantur, & non omnes, sed eos qui cum fructu hoc possent praefare; nam tunc eo tempore Chryostomi. Origen. D. Augustinus scilicet quadringentis annis post Christum natum, & amplius nulla translatio in lingua vulgari visa est, ut dixi ex commu- ni sententia; & esto daretur, eo tempore tot inconvenientia non sunt experta, ut modò.

557.

Ad confirmationem respondetur, quòd divina providentia factum est ut Evangelium Hebraicè, Graecè, ac Latine scriberetur, tri- plici idiomate, quo titulus Crucis scriptus, & opportunè non dabatur alia lingua, in qua Evangelium scriberetur. Deinde sacri Evan- gelistae scriperunt suum Evangelium in illa primitiva Ecclesia, suis fratribus, ac disci- pulis, ut dixi tom. 1. in Evangelia in Prologio, & dicam Resolut. sequenti, in quibus erat summa puritas, ac sinceritas & omnes erant pleni gratia Spiritus sancti, ac uniti in charitate, ut de eis dicatur. In eis erat cor unum, & anima una. Act. 4. num. 32. At verò modò abundat malitia, refrigeravit cha- tas, perversa iniquitas undique grassatur, & ideo magna cautela adhibenda, ne sacra my- steria evulgentur.

558.

Act. 4.

Ex Apostolo 1. Corinth. 14. num. 8. ubi videtur docere publicas Ecclesiae lectiones, & preces debere fieri in lingua vulgari, ait enim, etenim si incertam vocem de tuba, quis parabit se ad bellum, ergo sermo debet fieri per ser- monem

559.

1. Cor. 14.

D. Hieron.

monem intelligibilem, ut sciatur, & intelligatur ab omnibus, aliis erit in cetera loqui. Confirmatur, quia D. Hieronymus veteri sacras Scripturas in linguam Sclavonicam, aut Dalmaticam, ut in lingua sua eas homines intelligerent.

560. Respondetur, quod Apostolus ibi non agit de translatione librorum sacrorum, sed de concione, ac predicatione quam Antistes solebat facere, qua finita Auditores de divinis mysteriis miscebant sermonem; & quia aliquando multi tumultuantes loquebantur, & nihil distincte percipiebant, sed erat multa confusio, ideo ut Apostolus eos instruat, exhortatur ad claram, & distinctam colloquutionem, ut unus, vel alter loquatur, & postea alii, ita omnes capiant quae dicuntur.

561. Ad confirmationem, negatur talem versionem factam fuisse, quamvis illam teneat Sixtus Senensis lib. 4. Bibliothecae nec ex Epistola D. Hieron. ad Sophronium, quae est 134. tale potest colligi, ut legenti patebit; sed tantum Sanctus Doctor ait translationem Septuaginta diligentissime emendam, olim suae gentis hominibus dedisse; & esto demus, quod in Dalmatica lingua scriptura dedit, hoc fuit privatim, non vero publice, ex nulla historia constat, quod scriptura in lingua vulgari legeretur publice in Ecclesia.

562. Tertiò arguunt. Quoniam in cap. quoniam in perisque de Officio iudicis Ordinaris, Innocentius III. praecipit, ac ordinat, ut quando in aliqua civitate populi diversarum linguarum reperiantur. Episcopus provideat, de idoneis ministris qui in diversis linguis populos doceant, & instruant, ergo videtur sentire expediens esse scripturas in propria lingua habere.

563. Respondetur, in Concilio Lateranensi optimè provisum fuisse, ut una civitas, aut diocesis, non duos Episcopos sed unum tantum habeat, qui in civitatibus, & maxime maritimis, ubi sunt diversae, & variae nationes, quae habent diversas linguas, diversis quoque ritus verbi gratia, Graeci, & Latini, ut provideat ministros idoneos, qui unicuique valeant ministrare Sacramenta, juxta suum ritum, & linguam ut verbi gratia, bene confectarii, & poenitentes intelligantur, non in se sequitur, quod talia sacramenta sint administranda in lingua vulgari; alias cum hoc Decretum promulgatum fuisset in Italia, sacramenta, & officia divina fierent non Latine, sed Italicè, quod nunquam est factum, de quo videndus est Barbosa ad dictum caput quoniam, Ludovico Gomez in Regulas Cancellariae de idiomate, Camillus Borel, de Regis Catholici praestantia, cap. 51.

Barbof. Gomez. Camillus.

564. Quarta; Apostoli in die Pentecostes: Loquebantur variis linguis magnalia Dei. Actor. 2. Variisque linguis praedicabant, juxta unamquamque nationem; ergo & licet Scripturam vernacula lingua haberent, si verbum Dei non inquinatur, dum vulgari lingua praedicatur, nec etiam dum vulgari lingua scribitur. Negatur consequentia, nam verbum Dei, dum praedicatur, secum involvit explicationem, quam omnes capiunt; at cum scribitur, nudum scribitur, & inae ab omnibus non capiunt verbi gratia; matres dant infantibus

panem dissectum in particulas ad manducandum poterunt dare etiam panem integrum, & solidum, sed non erit aptum, ut ab infante manducetur; sic non licet argumentari. Verbum Dei datur populis explicatum à concionatore; ergo etiam debet dari in lingua vulgari sine explicatione; incepta, & invalida est consequentia.

565. Quinò. Valde indecens est, ut populus labiis solum Deum honoret; cor autem longè sit ab illo, quia quod legit, aut orat, non intelligit. Quod graviter reprehendit Dominus, Math. 15. num. 8. Isai. 29. num. 13. ideo Paulus 1. Cor. 14. num. 14. Si orem lingua, spiritus meus orat, mens autem sine fructu est; ac si dicat ex oratione non intellecta nullam utilitatem orans consequitur; ergo conveniens est, ut scriptura detur in lingua vulgari, ut orans fructum capiat.

Respondetur, quod non sequitur illatum, quia qui non intelligit, mens longe sit ab eo, quia quamvis non intelligat, orat intentione, totam suam mentem in Deum dirigendo. Ad locum Pauli, orans licet non intelligat, & prout fructu intelligentiae, tamen ut ait ibi D. Thomas, habet fructum impetrationis, ac spiritualis consolationis; vel mens sine fructu si distrahatur in plura, & ideo non sufficit tantum orare, sed spiritu, & mente; & ideo Apostolus, n. 15. Quid ergo orabo, spiritu orabo & mente. Vel tertiò dic, sufficit quod Deus, ad quem dirigitur, eam intelligat, etiam si vocum significationem orans ignoret, sufficit quod oret in fide; quod explicat Origenes homilia 20. in Josue, exemplo medici, qui in cibo, & potu dat aliquid infirmo, quod illi prodest, etiam si cum illud edit, aut bibit, non sentiat salutem. Sic ait Origenes: Scriptura sancta utilis est, & anima prodest, etiam si sensus noster ad praesens intelligentiam non capiat. Eodem modo D. Augustinus lib. 6. de D. Augusti. Baptismo, cap. 25.

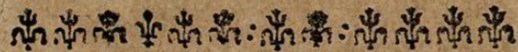
565.

Math. 15. Isai. 29. 1. Cor. 14.

D. Thom.

Origenes

D. Augusti.

RESOLUTIO V.

De praestantia, ac excellentia legis Gratia, ac ejus Canonice Scripturibus.

De excellentia Evangelii, ac quid, & quotuplex sit, ac de sacris Evangelistis in particulari Mathæo, Marco, Luca, ac Joanne, jam tractavi tom. 1. in Evangelia in Praemio, & quamvis ibi, dicta sint, quae sufficiunt, tamen hic aliter examinanda, & multa ex dictis repetenda.

QUESTIO PRIMA.

Quanta sit celsitudo, ac praeminentia legis Graeciae super veterem?

SUMMARIUM.

566 De fide lex Gratia perfectior lege veteri. 567 Prima

- 567 Prima excellentia, lex gratia, habet media ad justificationem, quibus carebat lex veteri.
- 568 Secunda excellentia, lex gratia ratione sui status habet media ad gratiam, ac satisfactionem.
- 569 Tertia excellentia, in lege veteri dabatur gratia ex pretio persolvendo in lege nova ex pretio persoluto.
- 570 Quarta excellentia, lex nova maxime superat veterem in Legislatore.
- 571 Quinta excellentia, ex parte obiectorum credibilium.
- 572 Sexta excellentia, lex veteri fuit in umbris, & figuris, lex gratia in apertis, & manifestis.
- 573 Septima excellentia, ex parte sacrificii quod non est ex sanguine hircorum, aut taurorum, sed ex corpore, & sanguine Jesu Christi.
- 574 Octava excellentia, lex gratia finis legis veteris.
- 575 Nona excellentia ex parte forma, quia lex scripta fuit in tabulis lapideis, lex gratia in corde, ac visceribus.
- 576 Voluit tamen Christus, ut post ejus mortem darentur Scriptores Evangelici.
- 577 Decima excellentia, Testamentum vetus servorum, novum filiorum.
- 578 Undecima excellentia, testamentum vetus timoris, novum amoris.
- 579 Duodecima excellentia, Testamentum vetus jugum grave, novum suave, & leve, & num. 560.
- 581 Tertiodecima excellentia, Testamentum vetus temporalia promittebat, novum spiritualia, & aeterna pollicetur.
- 582 Quartodecima excellentia, Testamentum vetus imperfectum novum undequaque perfectum, & num. 583.
- 584 Quintodecima excellentia, Testamentum vetus nisi tantum populo datum est; novum vero universo orbi.
- 585 Sexagesima excellentia, Testamentum veteris temporale, quod cessavit, novum aeternum, & num. 586.
- 587 Decimasextima excellentia de potentia ordinaria non potest dari perfectior lex

oblationes, ritus, & caeremonias, quae non sanctificabant; nam remedium legis naturae datum fuit Adamo. Circumcisio Abrahamo Genes. 17. ut notant Angles; Faventin. & alii in quo sensu explicant Concilium Florentinum, ut dixi Opusculo primo, Resol. 3. questione 12. num. 103. & ideo ait Paulus Hebraeor. 7. numer. 19. Nihil ad perfectum adduxit lex. Et in lege naturali erat illud tantum remedium naturae pro parvulis ex generali Dei providentia, ac communi necessitate; pro adultis nullum tamen erat Sacramentum. At in lege gratiae septem sunt Sacramenta, quae conferunt gratiam, non ex opere operantis tantum, sed etiam ex opere operato, unum pro parvulis, & sex pro adultis, de quibus loquens Isaias 12. Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris. Divus D. Hieron. Hieronymus ex Hebraeo vertit de fontibus Jesus, quibus aquis salutaribus anima lavatur, mundatur, ac purificatur in omni justitia, ac sanctitate, ut ad summam perfectionem veniat. Et inde dicebat Christus Dominus suis Apostolis: Estote ergo vos perfecti, sicut & Pater vester perfectus est. Math. 5. num. 41.

Genes. 17. Angles. Florent. Hebr. 7.

Isai. 12.

Math. 5. num. 41.

Secunda excellentia, legis gratiae, quia ex vi sui status, ac ex vi sui Legislatoris habet vim ad dandam gratiam ad bene operandum, ac etiam habet vim ad satisfaciendum, quod non habebat lex veteri, nec ratione sui, nec ratione sui status. Probat, quia lex gratiae includit formaliter merita Christi Domini, ut praesentia, & realia, quae habent vim ad justificandum, ac satisfaciendum. Quia ut ait Petrus Actorum 4. Neque enim aliud nomen est sub caelo datum hominibus, in quo nos oportet fieri, nisi tantum in nomine Jesu. At lex veteri: idem est de lege naturae, non includebat merita Christi ut praesentia, sed tantum ipsa respiciebat, ut futura, & sic ratione sui non dabat gratiam, sed benignitate Dei ipsam largiebatur, propter merita Christi praevia; per anticipatam solutionem ad ipsa Christi merita; ac lex gratiae includit ipsa merita Christi ut realiter praesentia, & ut jam exhibita; ergo ratione sui status habet dare gratiam, & ideo lex nova meritiò dicitur lex gratiae, & in ea non datur gratia ex benignitate, sed ex justitia, quia quamvis per respectum ad nos, qui ipsam gratiam accipimus, sit mera gratia, tamen per respectum ad Christum caput nostrum, qui ipsam meruit, fuit opus justitiae, imò & toto rigore justitiae, ut communiter dicunt Theologi in materia de Incarnatione.

568.

Actor. 4.

569.

Tertia excellentia, in lege veteri dabatur gratia ex pretio persolvendo; ac in lege gratiae ex pretio jam persoluto, qui est excellentior, & nobilior modus habendi, sicut illustrius, & excellentius est accipere rem data pecunia in manu, quam eam accipere ex gratia creditoris ex pecunia in futurum danda, veluti defuero, ut vulgo dicitur.

Quarta excellentia; quia licet utraque lex veteri, & nova data sit à Deo, tamen in Auctore promulgatore, ac ministro proximo, & immediato,

570.

566.

D. Thom. Soto. Salm. eir.

Bellarm. Vasquez. Suarez.

567.

De fide certum, legem novam, seu gratiam, esse perfectiorem, & excellentiorem lege veteri, ut expressè docet Apostolus ad Hebraeos 7. 8. & 9. de quo late agunt multi Theologi, Divus Thomas 1. 2. tota quaest. 107. Ibi ejus commentatores, Soto in 4. distinct. 2. quaest. 1. artic. 4. Salm. eir. tom. 5. in Evangel. tract. 1. super epistol. ad Roman. disp. 29. Bellarm. lib. 1. de Verbo Dei, cap. 18. Vasquez 1. 2. disp. 183. cap. 2. Suarez lib. 10. de legibus, cap. 8. per totum, quod breviter probatur ostensis multis excellentiis legis gratiae.

Prima excellentia. Quia summa hominis viatoris perfectio, est illius justificatio, ac sanctificatio; atqui lex veteri ex se nullum importabat medium ad justificationem, ac sanctitatem, ac lex gratiae multa adhibet media ad sanctificationem; ergo multo perfectior est lex gratiae. Major est evidens, minor probatur quoad primam partem, quia lex veteri solum ex se includebat sacrificia, Syzeira Opuscula.

diato,